

Phẩm 16: QUÁN VỀ TRÓI, MỞ (Gồm 10 Kệ)

Hỏi: Sinh tử chẳng phải hoàn toàn không có cội gốc, ở trong đó có chúng sinh (người) qua lại, hoặc các hành (pháp) qua lại. Vậy vì lẽ gì ông nói chúng sinh và các hành đều không, không có qua lại?

Đáp:

Kệ 1:

*Các hành luôn qua lại
Nếu thường, không qua lại
Vô thường cũng không thể
Chúng sinh cũng như vậy.*

Các hành qua lại trong sáu đường sinh tử là tướng “thường” qua lại hay tướng “vô thường” qua lại, cả hai đều không đúng. Nếu tướng thường mà qua lại thì không có sinh tử tương tục, vì nó đã quyết định rồi, tự tánh ở yean không thay đổi. Nếu tướng vô thường qua lại, thì cũng không sinh tử qua lại tương tục, vì không quyết định, vì không có tự tánh. Nếu nói vì chúng sinh qua lại, cũng có các lỗi như vậy.

Lại nữa,

Kệ 2:

*Nếu chúng sinh qua lại
Trong ấm, giới, các nhập
Bằng năm cách tìm cầu
Không có ai qua lại.*

Sinh tử và năm ấm, mười tám giới, mười hai nhập là một nghĩa. Nếu chúng sinh qua lại trong năm ấm, mười tám giới, mười hai nhập này thì như trong phẩm Đốt bị đốt, theo năm cách chúng sinh không thể có được, vậy ai đối với trong năm ấm, mười tám giới, mười hai nhập mà có qua lại.

Lại nữa,

Kệ 3:

*Thân này đến thân khác
Qua lại tức không thân
Nếu như không có thân
Thì không có qua lại.*

Nếu nói chúng sinh qua lại, vậy chúng sinh có thân mà qua lại hay không có thân mà qua lại. Cả hai đều không đúng. Vì sao? Nếu có thân qua lại, thì từ một thân đến một thân. Như vậy kể qua lại không

có thân. Lại nếu trước đã có thân thì không thể lại từ thân đi đến thân. Nếu trước không có thân, tức là không có, nếu không có thì làm sao có sinh tử qua lại.

Hỏi: Kinh nói có Niết-bàn diệt hết thấy khổ, diệt đây là các hành diệt, hay là chúng sinh diệt?

Đáp: Cả hai đều không đúng. Vì sao?

Kệ 4:

*Các hành nếu tiêu diệt
Việc ấy quyết không đúng
Chúng sinh nếu tiêu diệt
Việc ấy cũng không đúng.*

Ông nói hoặc các hành diệt, hoặc chúng sinh diệt, việc ấy trước đã đáp rồi. Các hành không có tự tánh, chúng sinh cũng không có tự tánh, đủ cách suy tìm việc sinh tử qua lại không thể có được, thế nên các hành không diệt, chúng sinh cũng không diệt.

Hỏi: Nếu như vậy, thì không có trời buộc, không có giải thoát, vì căn bản không thể có được?

Đáp:

Kệ 5:

*Tướng sinh diệt của hành
Không trời cũng không mở
Chúng sinh, như trước nói
Không trời cũng không mở.*

Ông cho các hành và chúng sinh có trời có mở, việc ấy không đúng. Vì các hành niệm niệm sinh diệt, không thể có sự trời hay mở chúng sinh như trước đã nói theo năm cách truy tìm tướng chúng sinh không thể có được thì làm sao mà có trời có mở.

Lại nữa,

Kệ 6:

*Nếu cho thân là trời
Nhưng có thân không trời
Không thân cũng không trời
Vậy chỗ nào có trời.*

Nếu cho thân năm ấm là trời, nhưng nếu chúng sinh trước đã có thân năm ấm thì không thể trời. Vì sao? Vì một người mà có hai thân. Không có thân cũng không thể trời. Vì sao? Vì nếu không có thân thì không có năm ấm, không có năm ấm tức là không, làm sao trời được. Như vậy có thân, không thân đều không trời buộc.

Lại nữa,

Kệ 7:

*Trước bị trói có trói
Thì nên trói bị trói
Nhưng trước không có trói
Như phẩm khứ lai đáp.*

Nếu cho trước cái bị trói đã có trói, thì có thể trói cái bị trói, nhưng thực tế là cái bị trói thì không có trói. Thế nên không được nói chúng sinh có trói buộc, hoặc nói chúng sinh là bị trói. Năm ấm là trói, hoặc nói các phiền não trong năm ấm là trói, còn ngoài năm ấm là bị trói. Việc ấy không đúng. Vì sao? Vì nếu là năm ấm trước có chúng sinh, thì có thể do năm ấm trói chúng sinh, nhưng thực tế là năm ấm không riêng có chúng sinh, hoặc là năm ấm riêng có phiền não, thì có thể do phiền não trói năm ấm, nhưng thực tế là năm ấm không riêng có phiền não.

Lại nữa, như trong phẩm Khứ lai đã nói, đã đi, không đi, chưa đi không đi, đang đi không đi, như vậy chưa trói, đã trói không trói, đang trói không trói. Lại nữa, cũng không có mở. Vì sao?

Kệ 8:

*Trói thì không có mở
Không trói cũng không mở
Khi trói mà có mở
Thì trói mở cùng lúc.*

Trói thì không có mở. Vì sao? Vì đã trói, không trói cũng cũng không có mở. Vì sao? Vì không có trói. Nếu bảo khi đang trói có mở, thì trói và mở cùng một lúc, việc ấy không đúng. Lại trói và mở trái nhau.

Hỏi: Có người tu đạo, hiện tại vào Niết-bàn được giải thoát, làm sao nói không?

Đáp:

Kệ 9:

*Nếu không thọ các pháp
Ta sẽ chứng Niết-bàn
Nếu người nghĩ như thế
Trở lại bị trói buộc.*

Nếu người nào nghĩ “Ta xa lìa tâm chấp giữ, chứng được Niết-bàn” tức người ấy đã bị tâm chấp giữ Niết-bàn trói buộc.

Lại nữa,

Kệ 10:

*Không xa lìa sinh tử Mà không có Niết-
bàn
Nghĩa thật tướng như thế Làm sao có phân
biệt.*

Trong các pháp thật tướng Đệ nhất nghĩa, không nói lìa sinh tử riêng có Niết-bàn. Như kinh nói Niết-bàn tức sinh tử, sinh tử tức Niết-bàn. Trong thật tướng của các pháp như vậy, làm sao nói nhất định đó là sinh tử, đó là Niết-bàn.
